

cija soglasnika *k* pred *i* v afrikato *č*, pojav, ki je lasten govorom na Gorenjskem in Goriškem...⁸, čeprav se, kot že omenjeno, za naše ime še vzdržuje izgovor s *k*.

Kako pa bi si morda mogli razložiti nastanek *openski* in *Openci*?

Menimo, da pridevnik *openski* zelo verjetno predstavlja reducirano obliko iz *ópkinski* > *ópkanski* > *ópanski* (v pisavi *openski*), nastalo po asimilaciji *pk* > *p* ter po oslavitvi samoglasnika *i* v polglasnik v drugem zlogu po prvem, naglašnem; podobno skrajšane pridevniške oblike srečamo namreč tudi npr. v *opájski* < *opátijski* (k toponimu *Opátje selo*), *pográjski* < *polhográjski* (*Pólhov gradec*), *smléški* < *smlédniški* (*Smlédnik*). Oblika *'Openci* (prebivalci Opčin) bi bila podobno nastala po redukciji iz *'Opkinci* > *'Opkanci* > *'Opanci* (v pisavi *Openci*), prim. podobno *Kobríci* < *Kobarídci* (prebivalci *Kobarida*), *Pográjci* (prebivalci *Polhovega gradca*), *Smléjci* < *Smlédnijski* (prebivalci *Smlédnika*) in verjetno tudi *Brici* < *Brdíjci* (prebivalci goriških *Brd*); mnogo rabljene besede — kar toponimi in izpeljanke iz njih nedvomno so — še posebno doživljajo bolj ali manj močne redukcije.

RÉSUMÉ

De l'origine du toponyme slovène O p ĉ i n e

En dépit des essais de quelques linguistes, l'explication de l'origine du toponyme slovène OPČINE (it. *Villa Opicina*, au nord de Trieste) reste problématique: Bezljaj pense au mot celtique *penn* 'tête, sommet', tandis que Ramovš et Skok supposent la base slave *obvstb* 'commun'.

L'auteur du présent article propose une origine slave, à savoir le mot slovène *opoka* 'marne' auquel on aurait ajouté le suffixe (au pluriel) *-ine*: *opokine* 'sol marneux' > *opkine*, *opčine*.

L'adjectif *openski*, ainsi que le substantif *Openci* (= habitants d'Opčine) représenteraient, de l'avis de l'auteur, des formes réduites — dues à l'usage très fréquent de ces mots — de l'adjectif *opokinski* > *op(ok)anski* > *openski* et du substantif *Opokinci* > *Op(ok)anci* > *Openci*.

Anton Grad

Filozofska fakulteta, Ljubljana

OB PETINSEDEMDESETLETNICI OTONA BERKOPCA

Akademik dr. Oton Berkopec je dočakal 6. decembra 75. leto svojega življenja. Ko je kot 22-leten študent odhajal iz Slovenije na enoletno slavistično štipendijo v Prago, verjetno ni slutil, da bo tam preživel dolgo obdobje, vsega 49 let. Ves ta čas je izpolnil z intenzivnim delom na področju slavističnega raziskovanja, usmerjenega predvsem na slovensko-češke in jugoslovansko-češke književne stike. Za Otona Berkopca je bilo v Pragi odločilno srečanje z napredno češko kulturo med obema vojnoma, ki ga je — takrat mladega študenta — pomagala oblikovati. Polagoma je navezal kar najtesnejši stik z močno pes-

⁸ Glej Ramovš, o. c., str. 240.

niško generacijo, rojeno na prelomu stoletja. Postal je prijatelj tako velikih predstavnikov češke poezije, kot sta bila František Halas in Vilém Závada. Prijateljstvo z V. Závado je postalo prijateljstvo za celo življenje in vse do danes prinaša dragocene uspehe v medsebojnem sodelovanju. Bil je tudi prijatelj precej starejšega Josefa Hore. Berkopce se zna čudovito spominjati na svoje bivanje v Pragi. Vé mnogo zanimivih detajlov iz predvojnega in povojnega češkega kulturnega dogajanja, ki bi strokovno obdelani pomenili dragocen literarnozgodovinski prispevek.

Obudimo spomin vsaj na najpomembnejše življenjske podatke našega jubilaranta.* Doma je iz Vinice pri Crnomlju in po slavnem rojaku Otonu Zupančiču je dobil svoje ime. Rasel je v skromnih socialnih razmerah v družini z osmimi otroki. Rad se spominja zlasti svoje matere, ki je bila šolana babica in se je hkrati spoznala tudi v ljudskem zdravilstvu. To je bila energična žena, že po naravi nadarjena, in bila je vesela, ko ji je učitelj, ki je bil obenem tudi župnik, priporočil, da bi sina Otona, najboljšega učenca na šoli, dali študirat na gimnazijo. Dokončal jo je v Novem mestu, kjer je l. 1927 maturiral. Že tu je začel pisati prve verze in postal član ilegalne komunistične skupine. Nenehno je hrepenel po kulturnem življenju glavnega slovenskega mesta, ki ga je hotel spoznati, in tako je prišel v šestem razredu za en semester v Ljubljano, toda bolezen na pljučih, ki so jo povzročile težke socialne razmere, ga je kmalu vrnila nazaj v Novo mesto. Po maturi je odšel spet v Ljubljano, postal študent filozofske fakultete in učenec profesorjev — Franceta Kidriča, Ivana Prijatelja, Rajka Nahtigala in Frana Ramovša. V študijskem letu 1928—29 je kot najboljši slušatelj prvega letnika slavistike dobil štipendijo za študij v Pragi. V indeks je vpisoval predavanja Jiříja Horáka, Jana Jakubca, Václava Tilleja, Miloša Weingarta in kmalu izredno dobro obvladal češčino. V Pragi je v tem času deloval tudi profesor Matija Murko. Na njegovo pobudo je Berkopce že leta 1929 postal bibliotekar praške Slovanske knjižnice, kjer je delal vse do povojnih let. Tu je vodil oddelek jugoslovanskih literatur in osnoval zanimanja vredne izbore iz slovenske, srbske in hrvaške književnosti. Berkopčevo delo je daleč preraslo okvir njegovih službenih obveznosti. Njegov talent, aktivnost in značajske lastnosti so pritegovali vrste zanimivih prijateljev in sodelavcev. Po njegovi zaslugi se je posrečilo kupiti Slovanski knjižnici privatne knjižnice Janka Šlebingerja, Milana Rešetarja in Branka Vodnika.

V Pragi je poleg filozofskega študija dokončal tudi visoko šolo za knjižničarstvo, v letu 1933 je dosegel doktorat filozofskih znanosti. V disertaciji je obravnaval problematiko srbske in hrvaške ljudske pesmi v Puškinovi poeziji. Od leta 1935 pa vse do l. 1939, ko so nacisti zaprli češke visoke šole, je deloval na filozofski fakulteti Karlove univerze kot lektor slovenskega jezika. Po vojni je nadaljeval z lektorskim delom do leta 1951. V letih 1946 in 1947 je delal kot kulturni ataše na jugoslovanskem veleposlaništvu v Pragi, septembra 1947 pa se je začelo njegovo več kot desetletje dolgo poklicno delo v Narodni in univerzitetni knjižnici, kjer je spet širil izmenjavo publikacij s tujimi bibliotekami in še posebej stike z jugoslovanskimi knjižnicami. Leta 1958 je kot predstojnik biblio-

* Podrobnejše informacije o Berkopčevem življenju in delu navaja uvodna študija *Jaroslava Pánka* v bibliografiji »*Dr. Oton Berkopce, življenje in delo*«, Novo mesto 1976.

grafskega oddelka slavik v češkem tisku prešel v takratni Slovanski inštitut pri Čehoslovaški akademiji znanosti. Inštitut je bil potem priključen k Inštitutu za jezike in književnosti ČSAV, kjer je Berkopec delal vse do leta 1971, ko je odšel v pokoj. Toda svoje strokovno in prevajalsko delo nadaljeval.

V življenju O. Berkopca je imela veliko in lepo vlogo njegova žena Angelca, ki jo je spoznal na Slovenskem. Vsi, ki so jo poznali, se je spominjajo kot zanimive osebnosti, obdarjene tudi s humorjem in dobrim razpoloženjem pa tudi kot žene, ki je bila svojemu možu vse življenje resnična opora. To še zlasti velja za težko obdobje okupacije, ko je bil O. Berkopec v neprestani nevarnosti pred nacisti. Angelca je bila vse do svoje smrti l. 1975 tudi prva bralka vseh njegovih del in jih je skrbno prepisovala na stroju. Bila je izvrstna gostiteljica in znala iz doma Berkopčevih ustvariti družabno okolje, v katerem so se zmeraj dobro počutili prijatelji iz Jugoslavije in iz Prage.

Če želimo vsaj na kratko pregledati Berkopčevo delo, je treba poudariti, da ni deloval samo kot pomemben znanstvenik — slavist, bibliograf, reden komentator o kulturnem češko-slovenskem dogajanju in kot pomemben prevajalec v obeh smereh, temveč je tudi sam pisal poezijo, ki obsega okoli 70 v časopisju objavljenih pesmi. Nekatere od njih so prevedli v češčino pomembni prevajalci, kot sta npr. V. Závada in O. Babler. Berkopčevi članki in recenzije iz slavistične stroke so izhajale od l. 1931 in obsegle po Pánkovi bibliografiji do l. 1975 vsega skupaj 504 prispevkov v čeških in slovenskih časopisih. Čeprav je glavno pozornost usmerjal na češko-slovenski kontekst, je zajemal tudi iz širšega slavističnega sveta, še posebej odprtega k jugoslovanskim literaturam ter k ruski in sovjetski književnosti. Prispevke je pošiljal pretežno v revijo *Slovanský přehled*, na Slovenskem pa so izhajali njegovi članki v *Jutru* in *Ljubljanskem zvonu*. Leta 1938, v letu Münchenskih dogodkov, je priredil »čehoslovaško« dvojno številko *Ljubljanskega zvona*, takrat je tudi skupaj z B. Borkom in B. Kreftom organiziral potovanje pesnika J. Hore in pisatelja K. Novega v Ljubljano in Maribor.

V Pragi je odkril neznane Prešernove rokopise, neznano pismo Matije Čopa itd. Velikega pomena je tudi Berkopčevo bibliografsko delo (npr. *Česká a slovenská literatura, divadlo, jazykozpyt a národopis v Jugoslávii, Bibliografie od r. 1800 do 1935. Knihy a časopisy. Praha 1940; France Prešeren v češki literaturi, Ljubljana 1964; Littératures yougoslaves en Tchécoslovaquie 1945—1964, Prague 1965* idr. Glej navedeno bibliografijo Jaroslava Pánka, str. 39—41.)

Obojestranska prevajalska aktivnost bi že sama po sebi zagotavljala O. Berkopcu trajno mesto v kulturnih stikih med Slovenci in Čehi. V slovenščino je presajal tako pomembna imena češke proze, kakršni so I. Olbracht, M. Majerova, K. Čapek in K. Nový. Od čeških poetov je predstavil J. Wolkra, J. Horo, J. Čarka in J. Urbánovo. Svoje praške prijatelje — pomembne pesnike, je znal angažirati za sodelovanje pri prevajanju slovenske poezije v češčino. Tako je nastala l. 1940 pomembna antologija moderne slovenske poezije *Zvezde nad Triglavom* v glavnem s sodelovanjem J. Hore. Skupaj s F. Halasom je prevedel izbor jugoslovanskih epskih pesmi *Spevi junaštva in ljubezni* (1954). Štiri leta kasneje je izšel ta izbor, ob sodelovanju V. Závade, dopolnjen pod naslovom *Jugoslovanski spevi*. Skupaj s češkimi pesniškimi prevajalci je izdal Berkopec l. 1962 izbor iz O. Župančiča (*Svitanja in viharji*). Z V. Závado je izbral in prevedel poezijo S. Kosovela v zbirki z naslovom *V malem plašću besed* (1974). Za

tisk je pripravljen obsežen izbor slovenske poezije (ob sodelovanju V. Závade in J. Urbánove). Berkopec je vzpostavil trdno tradicijo pesniškega prevajanja slovenske poezije na Češkem.

Delo O. Berkopca je bilo ocenjeno v Jugoslaviji in na Češkoslovaškem z mnogimi priznanji in častmi. Kot član Zveze čehoslovaških pisateljev je vodil krožek prevajalcev iz jugoslovanskih literatur, Zveza mu je ob odhodu v Jugoslavijo podelila diplomu in medaljo S. K. Neumanna. Leta 1981 mu je bil podeljen naslov rednega člana Slovenske akademije znanosti, je član Zveze pisateljev Jugoslavije in Društva književnih prevajalcev Slovenije. Na njegovo delo bo navezal vsakdo, ki se bo ukvarjal s kulturnimi stiki med Slovenci in Čehi, saj je te stike odlično gradil več kot pol stoletja in jih gradi še zmeraj.

Helena Poláková

Filozofska fakulteta v Ljubljani

Prevedla *Albinca Lipovec*

Filozofska fakulteta v Ljubljani